

Recm Cezası

– muhammed-ridvan-kaya · 20 Mayıs 2026

İslam, adalet, merhamet ve insan onurunun korunması üzerine kurulu evrensel bir din olarak tanımlanır. Bu dinin temel kaynağı olan Kur'an-ı Kerim, Müslümanlar için ilahi bir rehber niteliği taşımakta ve tüm hükümlerin nihai dayanağını oluşturmaktadır. Ancak tarih boyunca bazı ceza uygulamaları, Kur'an'ın açık hükümleriyle değil, hadis literatürüyle ilişkilendirilmiş ve bu durum derin tartışmalara zemin hazırlamıştır. Bu tartışmaların en çarpıcı örneği, zina eden evli kişilere taşıyarak öldürme cezası öngören "recm" uygulamasıdır. Burada recm cezasının Kur'an'daki yeri, hadis kaynaklarındaki rivayetlerin tutarlılığı, Kur'an'ın korunmuşluğu ilkesiyle çelişen iddialar ve İslam'ın adalet anlayışı çerçevesinde sistematik bir analiz sunacağız. Amaç, tartışmayı duygusal bir zemine taşımak değil; Kur'an merkezli, ilkesel ve tutarlı bir okuma yapmaktır.

Kur'an'ın Zina Cezasına Dair Açık Hüküm

Kur'an-ı Kerim, zina suçuna ilişkin cezayı son derece açık bir ifadeyle belirlemiştir:

"Zina eden kadın ve zina eden erkek; onlardan her birine yüz değnek vurun. Eğer Allah'a ve ahiret gününe inanıyorsanız, Allah'ın dininde onlara acıma sizi yakalamasın. Müminlerden bir topluluk da onların cezasına tanık olsun." (En-Nur Suresi, 24:2)

Bu ayet, hem hukuki açıdan hem de dil bilgisi açısından son derece nettir. "Yüz değnek" ifadesi mutlak bir hüküm olarak verilmiş; herhangi bir istisna, koşul ya da alternatif ceza öngörülmemiştir. Kur'an'ın bu açık ifadesine rağmen, bazı hadis rivayetleri zina eden evli bireyler için yüz değnek yerine recm cezasını öngörmektedir. Bu durum, ilk bakışta bir çelişki değil, açık bir çatışma olarak görünmektedir.

Kur'an'ın başka bir ayeti de suçlama boyutunu düzenler:

"İffetli kadınlara zina isnat edip de sonra dört tanık getirmeyenlere seksen değnek vurun ve artık onların tanıklığını hiçbir zaman kabul etmeyin. İşte onlar fasık kimselerdir." (En-Nur Suresi, 24:4)

Bu ikinci ayet, zina suçlamasının dört bağımsız tanıkla desteklenmesini zorunlu kılmakta; bu standardı karşılayamayanlar için ağır bir yaptırım öngörmektedir. Dört şahit şartı, tarihsel olarak mahkûmiyet oranını neredeyse sıfıra indiren, fiilen caydırıcı bir eşiktir. Kur'an'ın bu hükmü, suçun cezalandırılmasından çok, toplumsal iftira ve ahlaki linç kültürünü önlemeye odaklandığını göstermektedir.

Kur'an'ın Korunmuşluğu İlkesi ve Recm Meselesi

İslam'ın en temel inanç esaslarından biri, Kur'an'ın ilahi güvence altında korunduğudur. Allah, bu güvenceyi bizzat şu sözlerle açıklamıştır:

"Şüphesiz Zikr'i biz indirdik ve şüphesiz onun koruyucuları da biziz." (Hicr Suresi, 15:9)

Bu ayet, Kur'an'ın ne bir harfinin çıkarılabileceğini ne de bir harfinin eklenebileceğini, değiştirilemeyeceğini ve tahrif edilemeyeceğini ifade eder. Bu temel ön kabul ışığında, hadislerde öne sürülen bazı iddiaların ne kadar sorunlu olduğu açıkça ortaya çıkmaktadır.

Recm ayetinin Kur'an'dan düşmesi iddiasının mantıksal sonuçları şöyle özetlenebilir:

Eğer recm ayeti gerçekten Allah tarafından indirilmiş ve sonradan Kur'an'dan çıkarılmışsa, iki

seçenekten biri doğru olmak zorundadır: Ya Allah, kendi vahyini koruyamamıştır – ki bu, Allah'ın mutlak gücüne açıkça aykırıdır. Ya da Allah, bu ayeti bilerek ve kasıtlı olarak Kur'an'dan çıkarmıştır – bu durumda da "hükmü kaldırıldı ama uygulanmaya devam ediyor" iddiası kendi içinde büyük bir çelişki oluşturur. Her iki senaryo da inançla bağdaşmaz.

Hadislerdeki Rivayetlerin Tahlili

Halife Ömer'e Atfedilen Rivayet

Buhari ve Müslim gibi güvenilir kabul edilen hadis kaynaklarında Halife Ömer'e atfedilen şu rivayet yer almaktadır:

"Ömer dedi ki: Eğer halkın 'Ömer, Kur'an'a ilave yapıyor' demesinden korkmasaydım, recm ayetini Kur'an'a yazardım." (Buhari 93/21; Müslim, Hudud 8/143)

Bu rivayetin içerdiği sorunlar birkaç farklı düzlemde ele alınmalıdır.

Birinci sorun – İman açısından: Bir Müslüman'ın, halkın eleştirisinden çekindiği için Allah'ın bir ayetini Kur'an'a eklemekten vazgeçmesi, imanla bağdaşmaz. Kur'an'ın bizzat şu şekilde uyardığını hatırlatmak gerekir:

"Allah'ın ayetlerini yalanlayıp onlardan yüz çevirenden daha zalim kim olabilir?" (En'âm Suresi, 6:157)

İkinci sorun – Halife Ömer'e yapılan haksızlık açısından: Bu rivayet, Ömer'i Allah'ın ayetini gizleyen biri olarak tanımlamaktadır. Oysa İslam tarihi, Ömer'i son derece cesur, ilkeli ve doğrudan bir karakter olarak tanımlar. Bu nitelikteki bir sahabeyi, halkın dedikodusundan korktuğu için Allah'ın vahyini gizleyen biri olarak resmetmek, hem tarihsel gerçeklikle hem de onun sahabe kimliğiyle çelişmektedir.

Dolayısıyla bu rivayet, hem Kur'an'a hem de Halife Ömer'e yönelik bir iftira niteliği taşımaktadır.

Üçüncü sorun – Kur'an'ın bütünlüğü açısından: Eğer böyle bir ayet gerçekten var olsa ve Ömer bunu biliyorsa, yüzlerce sahabenin de bu ayeti bilmesi gerekirdi. Kur'an, Nebimiz Muhammed döneminde hem yazılı hem sözlü olarak sistematik biçimde muhafaza edilmiştir. Tek bir kişinin bilgisine münhasır olan ve toplumsal bellekte hiçbir iz bırakmayan bir "kayıp ayet" senaryosu, tarihsel açıdan inandırıcılıktan uzaktır.

Keçi Rivayeti

Hadis literatüründe, İbn Mace ve Ahmed bin Hanbel gibi kaynaklarda geçen son derece çarpıcı bir rivayet daha bulunmaktadır. Bu rivayete göre, Ayşe'nin evinde muhafaza edilen recm ve emzirme ayetlerini içeren bir sayfa, bir keçi tarafından yenmiş ve böylece Kur'an'dan silinmiştir. (İbn Mace 36/194; Hanbel 3/61, 5/131)

Bu rivayet, Kur'an'ın korunmuşluğu ilkesiyle doğrudan çelişmesi bakımından belki de en sorunlu olanıdır. Şöyle ki:

Allah'ın ilahi vahyinin, bir hayvan tarafından imha edilmesi iddiası, dini inançla temel düzeyde bağdaşmaz. Eğer Allah vahyini bir keçinin midesinde koruyamamışsa, Hicr Suresi 15:9'da verilen güvencenin anlamı nedir? Ayrıca bu senaryo şunu sormayı zorunlu kılar: Hafızlar bu ayeti ezberlememiş miydi. Kur'an'ın yazılı kopyaları başka sahabenin elinde bulunmuyordu mu? Tek bir nüshanın tahrip edilmesinin vahyi ortadan kaldırması, Kur'an'ın korunma mekanizmasının ne kadar zayıf olduğunu iddia etmek anlamına gelir ki bu, inançla bağdaşır bir tutum değildir.

Recm Ayetinin Hükmü Devam Ediyor İddiası

Bazı rivayetlerde, recm ayetinin tilaveti Kur'an'dan kaldırılmış olsa da hükmünün geçerliliğini koruduğu öne sürülmektedir. (Müslim, Hudud 15)

Bu iddia, "nesih" teorisine dayanmaktadır. Nesih, bir Kur'an hükmünün başka bir hüküm tarafından geçersiz kılınmasıdır. Ancak burada kullanılan nesih türü çok daha sıra dışıdır: Ayetin lafzı kaldırılmış, ama hükmü devam ediyormuş. Bu, teolojik açıdan son derece sorunlu bir argümandır. Zira Kur'an, hükmü devam eden her şeyi bünyesinde barındırmak zorundadır; aksi halde "eksiksiz rehber" olma iddiası çöker. Nitekim Allah şöyle buyurmuştur:

"Biz bu Kitab'ı sana her şeyin açıklayıcısı, Müslümanlara da bir rehber, bir rahmet ve bir müjde olarak indirdik." (Nahl Suresi, 16:89)

"Her şeyin açıklayıcısı" olan bir kitapta, uygulanması zorunlu bir cezanın yer almaması ciddi bir çelişkidir.

Nebimiz Muhammed'in Tebliğ Sorumluluğu

Allah, Nebimiz Muhammed'e vahyi eksiksiz iletme konusunda kesin bir sorumluluk yüklemiştir:

"Ey Resul! Rabbinden sana indirilene bildir. Eğer bunu yapmazsan O'nun mesajını iletmemiş olursun. Allah seni insanlardan korur. Şüphesiz Allah, kâfirler topluluğunu doğru yola iletmez." (Maide Suresi, 5:67)

Bu ayet, son derece güçlü bir ilahi direktiftir. Nebimiz Muhammed'in, Allah'tan aldığı herhangi bir vahyi gizlemesi veya tebliğ etmemesi, bu ayetle doğrudan çelişir. Eğer recm ayeti gerçekten indirilmişse ve tebliğ edilmemişse, bu durum Nebimiz Muhammed'i nebilik görevini eksik yerine getirmiş biri konumuna düşürür ki, bu, hem dini hem de tarihsel açıdan kabul edilemez bir sonuçtur. Üstelik Kur'an, Nebimiz Muhammed'in kendi arzusu doğrultusunda konuşmadığını da açıkça belirtmiştir. Bu durum Nebimiz Muhammed'in yalnızca vahye dayalı hareket ettiğini vurgular. Dolayısıyla recm cezası, eğer vahiy kökenli değilse, Kur'an'a dayanılarak da sorgulanabilir.

Delil Standardı ve Adalet İlkesi

Kur'an'ın öngördüğü dört şahit şartı (En-Nur Suresi, 24:4), zina suçunun ispatı için son derece yüksek bir eşik belirlemektedir. Dört kişinin, belirli koşulları karşılayan bağımsız tanıklar olarak aynı eyleme bizzat şahitlik etmesi, pratikte neredeyse imkânsız bir durumdur. Bu standart, çok önemli bir mesaj vermektedir: Kur'an, özel alandaki ahlaki davranışların devlet eliyle soruşturulmasını teşvik etmemektedir. Aksine, suçlamanın kanıtlanamaması durumunda suçlamanın yaptırımla karşılaşması, toplumsal gözetleme ve ihbar kültürünü önlemeye yönelik güçlü bir caydırıcı işlev görmektedir. Bu bağlamda şu soruyu sormak kaçınılmazdır: Tarihte recm cezasının uygulandığı vakaların hangisinde dört şahit şartı gerçek anlamda karşılanmıştır? Eğer bu şart karşılanmadan recm uygulandıysa, İslam hukukunun temel ilkelerinin çiğnendiği anlamına gelir. Eğer karşılandıysa, bunun nasıl mümkün olduğu ayrı bir tartışma konusudur.

İslam'ın Adalet ve Merhamet Prensipleri

İslam, yalnızca ceza hukukuyla değil, aynı zamanda ıslah, merhamet ve insan onurunun korunmasıyla tanımlanır. Kur'an, cezalandırma yerine ıslahı ön plana çıkaran pek çok ayet içermektedir:

"Şüphesiz Allah adaleti, iyilik yapmayı, akrabaya yardım etmeyi emreder; hayâsızlığı, kötülüğü ve zorbalığı yasaklar." (Nahl Suresi, 16:90)

Taşlayarak öldürme cezası, bu adalet anlayışıyla nasıl bağdaşabilir? Recm, geri döndürülemez bir cezadır.

Hata yapıldığında telafi edilemez. Kur'an'ın belirlediği yüz değnek cezası ise hem caydırıcı hem de geri dönüşü mümkün bir yaptırımdır. Ayrıca İslam'ın merhamet ilkesi göz ardı edilemez. Allah, Kur'an'ın hemen her suresinde "Rahman" ve "Rahim" sıfatlarıyla anılır. Tevbe kapısını daima açık tutan bu anlayış, taşlayarak öldürme gibi mutlak ve vahşi bir cezayla bağdaşmaz. Kur'an, günahkârlara tevbe ve af imkânı tanınmasını defalarca vurgular:

"De ki: Ey kendilerine karşı aşırı giden kullarım! Allah'ın rahmetinden ümidinizi kesmeyin. Şüphesiz Allah bütün günahları bağışlar." (Zümer Suresi, 39:53)

Bu evrensel af çağrısı, recm cezasının ruhuna tamamen zıttır.

Kur'an'ı Merkeze Alan Tutarlı Bir Hukuk Anlayışı

İslam hukuku tarihinde, Kur'an ile hadisler arasındaki hiyerarşi tartışması hiçbir zaman kapanmamıştır. Ancak bu tartışmada şu temel ilke belirleyici olmalıdır: Kur'an, hem kaynakların en üstünde hem de diğer kaynakların sınındığı mihenk taşı olarak kabul edilmelidir. Nitekim Kur'an, kendisini "furkan" yani hakkı batıldan ayıran ölçüt olarak tanımlar (Furkan Suresi, 25:1). Bu, diğer kaynakların Kur'an'a göre değerlendirilmesi gerektiği anlamına gelir; hadisler için değil. Hem hadislerin hepsi uydurulmuş hem de hadisler, beşeri aktarım süreçlerinden geçmiştir; hafıza yanılmaları, siyasi konjonktür, isnat zincirlerindeki kopukluklar ve tarihsel bağlamdan koparılma gibi risklere maruz kalmıştır. Kur'an ise bu tür süreçlerden bağımsız olarak, ilahi güvence altında korunduğu kabul edilir. Dolayısıyla Kur'an ile açıkça çelişen bir hadisin, Kur'an'ın önüne geçirilmesi İslam'ın temel epistemolojisiyle bağdaşmaz.

Kur'an'a Sadakat, Adaletle Sadakat

Recm cezası, Kur'an'da yer almamaktadır. Bu, tek başına belirleyici bir argümandır. Zira Müslümanlar için Kur'an, Allah'ın korunmuş, eksiksiz ve evrensel rehberidir. Eğer Kur'an böyle bir ceza öngörmüyorsa ve bu ceza yalnızca iç tutarlılıktan yoksun bazı hadis rivayetlerine dayanıyorsa, söz konusu rivayetlere itibar etmek yerine Kur'an'ın açık hükmüne uymak dini ve ahlaki bir zorunluluktur. Recm cezasını savunanlar, şu sorulardan hiçbirinden kaçınmazlar: Allah, vahyini bir keçiden koruyamazsa Kur'an'ın güvencesi ne anlama gelir? Halife Ömer, halktan korku nedeniyle Allah'ın ayetini gizlediyse, bu durum imanla nasıl bağdaşır? Yüz değnek cezasını açıkça belirten Nur Suresi 2. ayetin hükmünün yanına, Kur'an'da bulunmayan bir ceza nasıl eklenebilir? Recm uygulaması, yalnızca hukuki bir tartışma konusu değil, aynı zamanda derin bir teolojik ve ahlaki sorundur. Bu cezayı, Kur'an'da yer almadığı halde İslam adına uygulamak; hem Kur'an'ın bütünlüğüne hem de İslam'ın adalet anlayışına yapılmış ciddi bir ihlaldir. Hatta bu ihlal, insan canına yönelik bir suç boyutuna taşınmaktadır. İslam'ın özü, Allah'ın korunmuş kitabına sadakatte yatar. Bu sadakat, alışkanlık, gelenek veya otorite baskısının önünde tutulduğunda, recm meselesinin cevabı kendiliğinden ortaya çıkmaktadır: Bu ceza, Allah'ın kitabında yoktur; dolayısıyla Allah'ın dininde de yeri yoktur.

"O evveldir. Ve ahirdir. Ve zahirdir. Ve batındır. Ve O her şeyi bilendir." (Hadid Suresi, 57:3)